

POVZETEK PREDAVANJA »VZGOJNA DOSLEDNOST IN POSTAVLJANJE MEJA« dr. Sebastjana Kristoviča

Izr. prof. dr. Sebastjan Kristovič je doktoriral s področja logoterapije (Eksistencialna kriza in kriza smisla z vidika logoterapije). Je direktor Mednarodnega inštituta za psihoterapijo in uporabno psihologijo, v okviru katerega deluje tudi Svetovalno-terapevtski center za družine, pare in posameznike. Je profesor na fakulteti Alma Mater Europaea – ECM, kjer je tudi prorektor za študijski proces. Že več let po vsej Sloveniji predava za različne ciljne skupine iz področja vzgoje – za profesorje, učitelje, vzgojitelje, starše – in vodi predavanja in seminarje s področja duševnega zdravja, odnosov in transparentne komunikacije za različne delovne kolektive; deluje tudi na področju psihosocialnega svetovanja posameznikom in družinam. Že vrsto let izvaja ustvarjalno-doživljajske taborne za otroke in mladostnike. Na otrokovo vzgojo gleda kot na pripravo otroka na realno življenje.

Kako otroku postaviti meje in pri tem vztrajati, je po besedah predavatelja eno najpogosteje zastavljenih vprašanj, s katerimi se srečuje pri svojem delu s starši, učitelji...

Starši se zavedamo, da so v življenju vsakodnevnimi trenutki, ko je otrokovim kapricam najlažje popustiti, čeprav se zavedamo, da to ni najbolj pametno. Kristovič ravno na tem področju, torej pri doslednem postavljanju meja, opaža največ težav. Da znamo otroku postaviti meje in pri tem dosledno vztrajati, je največja popotnica za otrokovo življenje.

Odrasli delamo neke temeljne napake (ne)doslednosti in sicer:

- nedoslednost pri pravilih in mejah,
- neusklajenost vzgojnih avtoritet,
- nenehno debatiranje in
- nedosledne zahteve.

Otrok si v svoji naravi išče zaveznika, s kom bo sklenil pakt, zato je najslabše, če ima otrok pri enem od staršev potuho (ali zvečer pred spanjem pokliče vedno istega starša? Ali pa vpraša za dovoljenje za gledanje TV?... starš si lahko to razlaga, da ga ima otrok raje kot drugega, zato mu ves čas popušča in ne postavi meja. Otrok ve, da bo tega starša lahko dlje časa »vrtel okoli prsta«. Vendar pri tem popuščanju ne gre za ljubezen do otroka. Ljubezen ni, da mu v vsem ustrezemo).

Poudarja torej pomembnost tega, da so starši v svojih odločitvah soglasni. Usklajenost staršev je predpogoj za dobro vzgojo, pomembna pa je tudi usklajenost med šolo ali vrtcem in starši (starši morajo 120 % zaupati vrtcu, sicer je avtoriteta porušena). Ko smo vsi usklajeni, gledamo v isto smer in imamo isti cilj, takrat vemo, da otroci nimajo veliko manevrskega prostora za izkoriščanje. In obratno, kakor hitro vzgojne avtoritete niso usklajene, znajo to otroci odlično izkoristiti. Zato ni dobro, če postane center dogajanja v družini otrok in ne partnerski odnos in če pozabimo nase.

Z otrokom se velikokrat spuščamo v nenehno debatiranje in pregovarjanje, npr. ali bo šel otrok v vrtec ali ne bo šel, ali bo oblekel to ali ono, ali bo pojedel to ali nekaj drugega, ali si bo zvečer umil zobe in podobno... Namesto, da bi prevzeli odgovornost za svoje odločitve kot zreli odrasli, se z otrokom pregovarjamo, prepričujemo, razlagamo in nazadnje dopustimo, da namesto nas odloči otrok (pa čeprav odločitev ni dobra ali zdrava za otroka).

Strokovni/e delavci/ke v vrtcu vejo, da se ta vprašanja dajo zelo prefinjeno, brez težav in pregovarjanj izpeljati, če otroci vejo, da si vzgojna avtoriteta, če veš, za kaj gre in kaj hočeš. Otroci so najboljši psihologi, takoj nas pogruntajo. Pri nekem je dovolj le pogled in bo otrok takoj poslušal.

Otrok je predvsem čustveno bitje. Zakaj mu potem vedno razlagamo (pri tem ciljamo na pamet, kognicijo). Svetuje, da prva dva meseca vozi otroka v vrtec oče, ker ni tako čustven. Mati se po navadi preveč poslavlja, joka, ima negativna čustva, otrok si to prevede »kam me daje, da ji je tako hudo, da je žalostna...?«.

Kristovič pove, da ko vpraša starše, kaj bi naredili za svoje otroke, dobi največkrat odgovor **VSE** (*ta odgovor je temelj permisivne paradigme, vzgoje, kjer se je otroka, njegove potrebe in želje postavilo v središče sveta, češ da se otroka ne sme omejevati, ne sme se mu postavljati meja, ga v nič siliti...*). Pove primer, ko so vprašali otroka, zakaj joka, je ta odgovoril, »ker mi v vsem ustrezajo«. Pravi odgovor bi se moral glasiti: **VSE ZA NJIH, A NIČ NAMESTO NJIH!**

Prepričan je, da se dandanes svet odraslih, od staršev do vzgojiteljev in učiteljev, preveč trudi pridobiti otrokovo naklonjenost, to pa počne ravno na račun življenja brez "teženja" in doslednega postavljanja meja.

Starši so otroku pred odhodom v šolo ali vrtec včasih rekli, naj bo priden, naj se uči in poslušaja učitelje, medtem ko se je ta paradigma danes spremenila tako, da mu rečejo samo še: »Dobro se imej in uživaj«.

Otroka na vse mogoče načine zavijamo v celofan, skušamo ga obvarovati vseh negativnih izkušenj, s katerimi pa se v življenju prej ko slej srečamo, in to je velika napaka.

Meni, da se mora vzgoja usmeriti tako, da bo otroka pripravila na življenje.

Naloga staršev je, še posebej mamic (*mama ni 24 urni servis*), da otroku pomagajo oditi od doma, da se otrok lahko osamosvoji, da postane samostojen in odgovoren, da je sposoben reševati svoje življenjske naloge.

Sveto odraslih (starši, vrtec, šola) mora otrokom predstavljati avtoriteto, vzor in ideal.

Ključno je postavljanje meja in da te meje držimo, to je vzgojna doslednost! Dosledno vzgajati pomeni vzgajati po točno določenih načelih in pravilih.

Otrok mora hoditi zvečer ob isti uri spat (tako čez teden kot čez vikend), priti v vrtec ob isti uri, imeti kosilo in vsi drugi rituali oz. dnevna rutina.

Več pozornosti dajemo nekemu problemu, večji postaja. Bolj se pregovarjamo glede hrane, umivanja zob ..., slabše je. Najslabša informacija starša otroku je »NISEM TI KOS« (ko otrok postavi starša v kot).

Kazen je del vzgoje: nekateri starši so prepričani, da je trenutek, ko morajo otroka kaznovati, znak, da so pri vzgoji nekje odpovedali. Kristovič je prepričan, da se v Sloveniji še vedno bojimo spregovoriti o kaznovanju otrok. S tem seveda ne misli na pretepanje otrok, vemo, da se tega ne počne, pač pa na uporabo prijemov, kjer bo otrok čutil posledice svojih dejanj. Starši najbolj poznajo svojega otroka in tako tudi vedo, katera kazen je najprimernejša, to pomeni najbolj učinkovita. Če kazen ne učinkuje, to pomeni, da ni vzgojna in je napačna. Če mu vzamemo telefon za en dan in ni nobenega bistvenega učinka, mu ga je treba vzeti za en teden ali več. Pri tem gre velikokrat za igro 'kdo bo koga'.

Starši, učitelji in vzgojitelji morajo biti pri izbiri kazni dovolj kreativni in ustvarjalni.

Pri predšolskem otroku je na primer ena izmed najbolj učinkovitih kazni, da ga za nekaj časa izločimo iz igre oz. skupine.

Če nas recimo v trgovini izsiljuje ali kriči, ker ne dobi določene stvari, ki si jo je zaželel, je prav, da ga kakšen mesec ali dva ne vzamemo več zraven. Takrat ga pustimo doma in mu to tudi povemo.

Če se otrok na obisku ne vede primerno (ko smo ga že nekajkrat opozorili), je prav, da zaradi tega v tistem trenutku odidemo domov.

Skratka, gre za to, da se otrok nauči sprejemati posledice svojih dejanj. Ključnega pomena pri tem pa je, da starši vzdržijo ter da so v sebi trdni in gotovi – v nasprotnem primeru otrok začuti starševsko negotovost in seveda to izkoristi. Izkazovanje ljubezni in skrbi za otroka je tudi v tem, da v določenem trenutku postavimo učinkovito kazen. Tudi kazen je tista, ki bo naše otroke utrdila ter pripravila do tega, da bodo začeli sprejemati odgovornost za svoje življenje in svoja dejanja. Svetuje, da dobro premislimo, kakšna bo kazen, preden jo izrečemo, in se je pozneje tudi dosledno držimo.

Verjame, da je najbolj učinkovita metoda, ki preprečuje, da bi sploh prišli do kazni, prav dosledno postavljanje meja. Postavitev meje in doslednost dasta otroku občutek varnosti, to pa je ljubezen do otroka (ko se počuti varnega, se počuti ljubljenega).

Še nekaj predavateljevih misli:

- Starši niso otrokovi prijatelji, ampak starši! Zato jim moraš »težiti«, še posebej najstnikom (postavljati meje, jih usmerjati, jim nastavlja izzive...).
- Največji problem mladih je vztrajnost, delovne navade in disciplina, ne pa inteligenca, pametni so dovolj.
- Če se vprašamo, od kdaj dalje mora otrok spati v svoji postelji, odgovarja, od samega začetka (to je zdravo za razvoj otrokove identitete... zakonska postelja se imenuje, ker je za zakonca)
- Nehajmo se preveč ukvarjati z otrokom. Odrasli niso njegovi animatorji.

Po mnenju Sebastjana Kristoviča je ključno to, **da starši in vzgojitelji spoznajo, da dosledno postavljanje meja pravzaprav pomeni otroka imeti rad. »To je znak, da starša zame skrbi in da mi zato nečesa ne dovoli«.**

Povzela:

Barbara Falle